

„Tisztelet a szülőföldnek”

Interjú dr. Gosztonyi Jánossal,
a Magyarok Világszövetsége főtitkárával

A Magyarok Világszövetsége az utóbbi években széleskörű kapcsolatok épített ki a külföldön élő magyarokkal, külföldön működő magyar egyesületekkel, klubokkal, kulturális csoportokkal, világi és egyházi vezetőkkel, híres művészekkel, írókkal, magyar nyelvet tanító iskolákkal, kiadványok és rádióműsorok szerkesztőivel, sőt egy-két esetben — a nyelvtanítás érdekében — hivatalos szervekkel, állami főhatóságokkal is. E kapcsolatok sokféle jelét, eseményét ismerjük mi, itthon élő magyarok is. Indokolt tehát, ha először azt kérjük dr. Gosztonyi Jánostól, a Magyarok Világszövetsége főtitkárától:

— Jellemző röviden a határainkon túl élő magyarok összetételét, rétegződését.

— A magyarság egyharmada él határainkon túl, többsége a szomszédos szocialista országokban. A kapitalista országokban a magyarok, illetve magyar származásúak számát egymillió-háromszáz-ötvenre becsülik. Ez természetesen csak becslés. Pontos adatokat azért nem lehetnek, mert jó néhány országban a hivatalos statisztikák nem tartják nyilván a lakosságot az anyanyelv vagy a származás alapján.

A külföldön élő magyarok helyzete, összetétele folyamatosan változik. Számításaink és becsléseink szerint a külföldön élő magyarságnak ma már csak mintegy egyharmada első generációs, azaz olyan, aki Magyarországon, illetve magyar nyelvterületen született. A második és harmadik nemzedékhez tartozó nagyobb rész viszont már nem beszél magyarul, illetve a legjobb esetben, ahogy ezt Amerikában mondják, csupán „fűlmagyar”, azaz valamelyest érti a magyar szót, beszélni azonban már nem tud. Mindebből az következik, hogy figyelmünket fokozottabb mértékben kell a második, illetve a harmadik generáció felé fordítanunk. Természetesen mindelelőtt azt a szándékot kell támogatnunk és segítenünk, hogy a kint született gyermekek és unokák is — lehetőségük szerint — tanulják meg a magyar nyelvet. Azt gondoljuk, hogy ezen a téren további lépésekre van szükség. Kívánatos volna egy olyan gimnázium, ahol két nyelven, magyarul és angolul, esetleg németül tanítanak, hosszabb-rövidebb ideig tanulhatnának a külföldi magyar fiatalok — és ha akarják — Magyarországon szerethetnének érettségi bizonyítványt. Tárgyalásaink alapján vannak reményeink arra vonatkozóan, hogy egy-két éven belül létre tudjuk hozni ezt az intézményt.

— Az anyanyelv oktatását, védelmét sokféleképpen végzi, ösztönzi, illetve szervezi a világszövetség.

— Igen, immár tizenegy éve, hogy hazai és külföldi szakemberek lelkes munkája nyomán, közös vállalkozásként útjára indult az anyanyelvi mozgalom és a világszövetség keretén belül autonóm jelleggel megalakult az anyanyelvi konferencia védnöksége. Azóta négy anyanyelvi konferenciát rendeztünk, a legutóbb tavaly nyáron, Pécsen. Az anyanyelvi konferencia védnöksége több tankönyvet adott ki, és jó munkát végez módszertani folyóirata, a „Nyelvünk és Kultúránk”. A védnökség több esztendője rendszeresen megszervezi a külföldi magyar pedagógusok nyári továbbképzését Debrecenben, a diákok nyári kollégiumát Sárospatakon, és a gyermekek nyelvtanulással egybekötött üdülését a Balatonnál.

— Mindezekre az idén is sor kerül?

— Természetesen. Sőt, a legutóbbi anyanyelvi konferencia ajánlásait figyelembe véve, kulturális szaktanfolyamot is indítunk a klubműsorok, a gyermek- és ifjúsági társas összejövetelek szervezőinek, a színjátszó csoportok vezetőinek. A pedagógus-továbbképzőn külön szekciót nyitunk a svédországi magyartanároknak. Közreműködésünkkel és támogatásunkkal a szombathelyi

tanárképző főiskolán levelező oktatási formában folytatódik a burgenlandi tanítók részére a magyar nyelvű továbbképzés. Idén is fogadjuk az Amerikai Egyesült Államokból a louisianai egyetem hallgatóinak egy csoportját, a nyári továbbképzésre.

— Melyek még az ideai munka, illetve program főbb pontjai?

— A Művelődési Minisztériummal közösen „Tisztelet a Szülőföldnek” címmel megrendezzük a külföldön élő magyar művészek II. budapesti kiállítását, amelyen a képző- és iparművészet, a népművészet, a fotóművészet képviselői mutatkoznak be. Erre decemberben kerül sor, de máris nagy az érdeklődés iránta. Tervezzük további értelmiségi találkozókat bányamérnökkel, észak-amerikai — főként kanadai — magyar üzletemberekkel, majd megrendezzük a külföldön élő magyar orvosok első hazai találkozóját és tudományos tanácskozását. A tanácskozás témája előzetes tervek szerint: „A magyar orvostudomány hozzájárulása az egyetemes orvostudomány fejlődéséhez”.

— Az ideai idegenforgalmi szezon kezdetén időszerű a kérdés: a már szokásos nyári programokon kívül, gondoltak-e az idegenforgalom adta egyéb lehetőségekre is?

— Gondoltunk arra is, hogy hazai turistautakat szervezzünk második és harmadik generációs fiataloknak. Az IBUSZ vezetői készek segíteni, s remélhetően, a közeljövőben speciális programokat ajánlanak majd a magyar származású fiataloknak. Erre azért volna szükség, mert tapasztalataink szerint a második és harmadik nemzedék bár magyarul már nem, vagy alig beszél, de előítélettel mentesen érdeklődik ösei szülőföldje iránt. Ezzel összefüggésben említeném meg, hogy hangsúlyozottabban kívánjuk támogatni a nyugati országokban működő magyar kulturális csoportokat, mert azt tapasztaljuk, hogy a magyar néptáncrendkívüli módon vonzza a fiatalokat, és nemcsak a magyar származásúakat. Alapos előkészítés után néhány év múlva meghirdetnénk Budapesten a magyar népi együttesek, táncosok repertoárját bemutató kiadványt. Nemcsak azokra gondolunk, akik velünk kapcsolatban állnak, hanem az egyházak, a cserkészek által a világ minden részében működő csoportokra is. Ha a hazai részvétel egyik feltétele volna, hogy a befogadó országok népdal-, népzene- vagy néptánc-kincséből is mutassanak be valamit, akkor ezzel különösen szolgálhatnánk a népek közötti barátság ügyét.

— A jelenlegi nemzetközi helyzet nem gátolja a világszövetség munkáját? Nem veszélyezteteti például a már elért eredményeket?

— Mi az ideai feladatok meghatározásánál a már meglévő, jó alapokra építettünk. Mindenekelőtt azt akarjuk folytatni tehát, amit évek óta csinálunk. Arra törekszünk, hogy a nehezebbé vált nemzetközi viszonyok ne kesztessenek bennünket visszahúzódsra. Minden kapcsolatunkat meg kell tartanunk, sőt, ha lehet, újakat is kell építenünk. Ennek alapján idén a világszövetség, illetve az anyanyelvi mozgalom, valamint a külföldi magyar egyházak között az együttműködést tovább kell szélesíteni. A magyarságtudat megőrzésének, az anyanyelv ápolásának alapvető intézményei az egyházak, a templomok, a különféle felekezeti közösségek. Ugyanez vonatkozik az ifjúságnál a cserkészekre. Öröndetes, hogy a kapcsolatteremtésnek egyre több jelét mutatják az egyházi emberek és a cserkészvezetők is. Az elmúlt hónapokban kontaktust teremtettünk az Izraelben élő nagyszámú magyar zsidóság több képviselőjével. Fontos feladatunknak tekintjük a kapcsolatok továbbfejlesztését.

— Mivel tudják segíteni a világszövetséggel, illetve a hazánk-kal kapcsolatban állókat?

— Több segítséget akarunk adni a velünk együttműködő egyesületeknek. Több mint száz ilyen egyesület működik. Az év elején először küldtünk ki számukra egységes körlevelet, számos melléklettel. A mellékletek tartalmazzák az anyanyelvi konferencia védnökségének teljes, 1982-es rendezvénytervét, és tájékoztatást egy új szolgáltatásunkról: az egyesületek videokazettákkal történő ellátásáról. Mellékeltünk egy részletes Kodály-életrajzt is, mert az egyesületi élet kulturális programjainak gyűjtőpontjába megemlékezést javasolunk Kodály Zoltán születése 100. évfordulójáról. A Kodály-évfordulóval kapcsolatos rendezvények segítésére minden egyesületnek elküldjük a Szabó Ervin Könyvtár Kodály-kiadványát. Megrendeltük a központi rendező szervek által készített vándorkiállítás anyagát, s ezt az egyesületek rendelkezésére bocsátjuk. Csatoltunk az anyaghoz egy részletes Arany János-életrajzt, hogy ezzel is segítsük a halála 100. évfordulóján történő megemlékezéseket. Itt kell szólnom röviden kiadványainkról is. Évente 26 alkalommal jelenik meg lapunk, a Magyar Hírek, amelynek olvasói minden évben megkapják a világszövetség Kinccses Kalendáriumát. Szinte minden évben megjelentetünk valamilyen időszaki kiadványt. Nemrég jelent meg az „Utazás Magyarországon” című füzetsorozat utolsó száma. Nyolc füzetségenként 10 ezer példányban mutattuk be az egyes megyéket és városokat. Most új vállalkozásként, s ezúttal a Hazafias Népfőntal közösen, sorozatot indítunk „Néprajz mindenkinek” címmel. Terveink szerint ez a sorozat 6 kötetből áll majd. A népfőntal együtt részt vettünk a Himnusz és a Szózat új nagylemezeinek elkészítésében is.

CSERHALMI IMRE

Házhoz jön a könyvtár

A tudományos információ hatalmas erőforrás

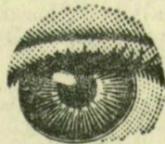
A tv ismeretterjesztő sorozatának, a Deltának egyik adásában bemutatták és kommentálták az információ-tárolás és feldolgozás legújabb, szovjet kutatók által kikísérletezett technikáját, amely egyaránt alkalmazza a számítógépet, a lézersugart és a holográfiát (magát az eljárás „asszociatív holográfiának” keresztelték el). Az információ-tárolás és feldolgozás ezen új technikájának eredményeként — amint erről a Delta tudósított — a világ egyik legnagyobb állományú könyvtárának, a moszkvai Lenin Könyvtárának az adatai egy kis kristálykockában tárolhatók. Az így tárolt információ-tömegből a vizsgálókeresés, és az ember által élvezhető, tehát olvasható szövegek „előállítását”, illetőleg visszaállítását, olvashatóvá tételét ugyancsak megoldották tekintethető. E technika üzemszerű működtetése a jövő zenéje, de ennek egyes akkordjai már bizony, ha távolról is, de hallhatók.

Ez a távolság nemcsak földrajzilag és képletesen igaz, hanem mindenekelőtt időben. Közlekedésünk, sőt már üzemszerűen is működik jó néhány helyen, máshol pedig kísérleti jelleggel, az ún. Viewdata-rendszer (ez gyűjtőfogalom, mert különböző országokban különféle márkanevekkel használják), ami nem más, mint a tv, a telefon és a számítógép összekapcsolása. Ez az összekapcsolás már most lehetővé teszi a világ fejlett ipari országaiban a „hához jött” könyvtár — tudományos információ és szövegek — alkalmazását a munkában, de a szórakozásban is. Más szóval, a telefonnal elérhető számítógép a lakásban levő, adapterrel ellátott tv-készülék útján kivetíti a számítógépbe táplált és a használó (olvasó, kutató) által igényelt információkat (téma-bibliográfia, egy-egy adat kikeresése stb.), illetőleg szövegeket (lexikoncímzavak, olvasmányok stb.).

Futurológia-e vajon mindez? Korántsem. Idő, pénz, infrastruktúra (telefon pl.), számítógépes kultúra és a mindezen tényezőket döntően befolyásoló képzés, szemlélet, azaz a szellemi befogadóképesség kérdése, hogy a világban mikor, hol, hogyan terjedjen el az új és újabb információ technológiák.

Nemhiába tekintik már évek óta nemzetközi szervezetek, jeles szerzők egyaránt az információt — ezalatt tudományos információ értendő — az anyag és energia mellett harmadik fő erőforrásként. Nem kevésbé jellemző azonban a The OECD Observerben a nyugati világ 24 országát magába foglaló legjelentősebb gazdasági együttműködési szervezetének központi folyóiratában megjelent cikk, amelynek címe:

Van-e negyedik gazdasági szektor? A cikk címében utal arra, hogy a gazdasági tevékenységi körök eddig általánosan elfogadott fő osztályozását; mezőgazdaság, ipar, szolgáltatás, nem kellene-e revidálni, e három mellé negyedikként felvenni a tudományos információt is. A cikk széles értelemben használja az információt, ideveszi az adat-tárolás, feldolgozás és átvitel (például számítógép-technológia) iparágakban foglalkoztattak egy jó részét is. Az „információipar” a munkaerőmérlegben, a nemzeti jövedelem termelésében, a nemzetközi kereskedelemben elfoglalt részesedésének és az in-

formációs foglalkozások fejlődési ütemének adatából azt a következtetést vonja le a cikk, hogy bizony ideje volna ennek az „ipar”-nak önálló, fő gazdasági szektorként történő kezelése. Természetesen ez a következtetés az adott folyóiratban nem elméleti, akadémikus jellegű felvetésként látott napvilágot, hanem nagyon is gyakorlati megfontolásból.

Ha ugyanis az az immár általános érvényű társadalmi-gazdasági tendencia folytatódik, hogy a foglalkoztatottság fokozatosan (olykor történetileg ugrásszerűen) a mezőgazdaságból az iparba, onnan a szolgáltatási szférába tolik át, majd az információs szektor lép be negyedikként, ennek mind a termelésben, mind a javak újraelosztásában, a jövedelemelosztásban, és főleg a képzésben (oktatásban) messzemenő kihatásai vannak.

Hogyan állunk idehaza a tudományos információ jelentőségének felismerésével, az új információ technológiák befogadóképességével, és a mindezekből adódó következtetésekkel, illetőleg teendővel? Tanulmányok, cikkek, megnyilatkozások, határozatok nem kis száma foglalkozik ezekkel. Személy szerint azt hiszem, hogy még mindig nem alakult ki a tudományos információ sokoldalú témakörével való foglalkozás tényleges mechanizmusa (tényeges alatt koncepció-nális, pénzügyi, fejlesztési ráhatást értek), és a használók képzése is megoldatlan. Az ösztönöz szemlélet kialakulását hátráltatja, az adatátviteli infrastruktúra hallatlan (és közismert) elmaradott része a telefonhálózat.

A végére hagyom, amiben úgy vélem, jelentős lépések történtek. Ilyenek: a kiemelt számítástechnikai kormányprogram keretében számottevő géppark alakult ki; hazai gyártás folyik több területen (például terminál), van már nem is jelentéktelen igény a számítógépes tudományos információra.

Miért hatalmas erőforrás számunkra is az információ vagy miért különösen az számunkra? Két megfontolásból. Az egyik: anyagban, energiában rendkívül gyenge adottságú országban a szellemi felkészültség jelentősége fokozott, ebben pedig az információ meghatározó tényező lehet. A másik: egy olyan országban, amely nemzetközi kereskedelemről meglehetősen függ (a nemzeti jövedelemnek mintegy a fele realizálódik a külgazdaság útján), az információ a versenyképességnek rendkívül lényeges eleme.

DR. RÓZSA GYÖRGY,
az Akadémiai Könyvtár
főigazgatója

Katona Judit

Sappho dicsérete

Miként szülő nő vajúdik
— úgy kell verset írnom,
ahogy zaj neszé csöndesül
— úgy kell verset írnom,
ahogy várandós nő teszi,
kezét hasához emeli
apró rugást tapintva,
Mint aki bűnét vetkezi
— úgy kell verset írnom,
szisszenve, félve, fájva,
lobogva s lassan égvé is,
erőt, irgalmat esdekelve
ha ép a csönd s ha eltörött.
Áldott az asszonyok között,
aki szívében verset hordhat,
ha eleven szót szül is, ha holtat
s ha kinnal magzatát vetéli:
ki verset ír reményt viselve
örömrre, dühre és haragra
kel értekek. Csillaga fénye
csalja magasba, löki mélybe
s legyen áldott, ha így akarta.

Botár Attila

Teljes és egyszerű

Kis fura szél a vizeken
mai arcomat összegyűrné.
Kis fura szél a városban
mai testemet elföldelné.

Fura kis szél leányhajakkal
eszemet venni indul éppen.
Vén gépek, roggnyant vagonok
telepén talál, új földrészen.

Vasak rozsdában vakoskodnak,
a fél mező kohóra vár itt.
Vólnék-madár vinné a Napba,
Emberként csak rozsdásakat
köpök és gondolok hazáig.

S majd hallom hulló hangokon:
járkált nagy fák alatt, nagy fűben
akár a fény, akár a víz
törvényeibe csöndesülten.

Teljes és egyszerű a reggel.
A szájbán rozsdásai: jövő idom salakja.
Nyelős, köpés. Amíg csak tej világít
napfoltos homlokunkra.